

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9. De Simonia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

redis vndecunque illa aduenerint, sunt obligata ratione personæ ad satisfaciendum pro illa parte obligationis, ex quo illam obligationem in se semel hic hæres suscepit, hereditatem ad eundo. Hæc enim est natura tacite obligationis bonorum ratione personæ, vt omnia bona illius in quantum illius sunt, non absolute afficiat. Practica autem que in fauorem animæ creditur exercenda, nullum fundamentum iustitiæ habet, sed eleemosynariæ largitatis tantum: non enim debet cogialiquis ad id, ad quod non tenetur.

Ad primum ergo horum, quæ in principio obiecta sunt, dicitur quod quum glo. fundetur super obligatione totius hereditatis ad restitutionem usurarum, & ex hoc non sequatur conclusio sua, scilicet quod alter teneatur in solidum, ad mittenda non est glossæ autoritas, nulla sufficienti ratione fulsa, sed sola turba sequacium. De qua non est curandum, quia voluntariè sequantur glossam, negando eius fundamentum (vt moderni) vel errant in fundamento, vt antiquiores, quemadmodum in præcedenti quæst. dictum est.

Ad secundum vero dicitur, quod filij tenentur, sicut & pater, obligatione, scilicet personali omnium bonorum suorum. Sed in hoc est differentia, quod pater est tota illa persona, ac per hoc habet totam obligationem, quilibet autem hæres est pars illius personæ, & consequenter partem tantum obligationis subit, & ideo quemadmodum viuente patre omnia sua bona erant tacite obnoxia ratione personæ cis a quibus extortæ sunt vsuræ, quo ad omnes vsuras extortas, sic diuisa hæreditate cuiusque hæredis bona omnia sunt tacite obligata ratione personæ eisdem quò ad partem usurarum iuxta portionem hæreditariam. Nec aliud potest concludi ex decretali illa. Mediolani, die 18. Aprilis, 1500.

DE PETITIONE

lucris cessantis.

QVÆSTIO VI.

Vtrum quando licet petere damnum lucris cessantis, possit peti totum lucrum cessans.

Qvaritur, vtrum quando licet petere damnum lucris cessantis, possit peti totum lucrum cessans.

Et videtur quod sic. Primò, quia hoc videtur de cetero in cap. nauiganti, de vsuris in fine, ubi excusatur uendens rem seruandam tanti, quanti vendenda creditur tempore statuto: hoc enim nihil aliud est, quam totum lucrum speratum in futuro ex nunc percipere.

Præterea, secundum doct. creditor propter moram debitoris potest petere interesse lucris cessantis: sic quod potest petere tantum quantum verisimiliter ille lucratus fuisset cum illa pecunia, si est mercator industrius. Hoc autem est totum lucrum cessans petere, ergo.

In oppositum est differentia inter interesse damni emergentis, & lucris cessantis: quia illud est æqualiter compensandum, hoc autem non.

Respondeo, Quod quia contingit scire in vniuersali, & ignorare in particulari. Possit ideo quum communis animi conceptio & Theologorum & Canonistarum sit, quod inter habere aliquid in actu & habere illud in potentia multum refert, sic magna debet esse differentia inter recompenfationem eius, quod habetur in actu, & illius quod possidetur in potentia. Contingit tamen, quosdam non aduertentes, quod lucrum cessans sit de nu-

mero eorum, quæ habentur in potentia, & veritati & sibiipsis contradicere, dum afferunt posse peti totum lucrum cessans, quando damnum lucris cessantis recompenfandum venit. Manifestè siquidem pater lucrum cessans nondum actu haberi, sed in potentia tantum esse, vel fuisse, ac per hoc multipliciter possibile impediri, vnde absque dubio quamuis licitum sit quandoque petere damnum lucris cessantis, non tamen est licitum petere totum lucrum cessans, sed secundum propinquitatem & elongationem potentia ab actu, & alias particulares circumstantias ad arbitrium boni viri recompenfatio facienda.

Ad primum ergo in oppositum dicendum, quod decretalis illa non habet rationem lucris cessantis, sed temporis, pro quo res venditur. Quum enim regulare sit, quod pretium rei venalis statuitur secundum tempus, pro quo fit venditio, non in quo ille qui erat seruaturus suas merces, & tamen nunc vendit. supponitur quod vendat pro tempore, pro quo intendebat vendere tunc, tunc vero contractum celebrare cum rei exhibitione, & ideo potest vendere quanti creditur tunc videnda. Quamuis autem etiam Decretalis hoc non dicat, sed solum quod potest vendere amplius, quam tempore contractus valeat.

Ad secundum dicitur, quod doctores illi imitandi in hoc non sunt, quia sibiipsis etiam contradicunt. Vnde in multis particularibus casibus, (quod hic non oportet enumerari) quando doctores dicunt, quod licet plus forte accipere ratione interesse, quia negationibus licitis aut agris emendis pecunia exposita esset, non intelligas, quod liceat petere tantum, sed aliquid ad arbitrium sapientium. Mediolani, die 24. Aprilis, 1500.

TRACTATVS NONVS.

De simonia in tres quæstiones diuisus.

SYMMARIVM.

- D**
- 1 Num emptio ecclesiasticorum beneficiorum sit simoniaca, quia prohibita, quia simoniaca, hoc est, vtrum sit in eorum emptione simonia de iure diuino, aut positiuo.
 - 2 Num emens, & acquirens episcopatum, non intendendo soluere promissam pecuniam sit simoniacus.
 - 3 Num vacante sede, & querentibus omnibus pontificatum per fas & nefas propter ambitionem & auaritiam, & Ecclesie ruinam, liceat viro probò, & digno querere pontificatum. adhibendo promissiones, & exhibendo temporalia & beneficia, &c. pro suffragiis propter hunc finem, vt in sede positus Ecclesie proficiat, & illam reformet.

QVÆSTIO I.

Vtrum emptio beneficiorum ecclesiasticorum sit simoniaca, quia prohibita, vel prohibita, quia simoniaca, hoc est, vtrum sit in eorum emptione simonia de iure diuino, aut positiuo.

Qvaritur, vtrum emptio beneficiorum ecclesiasticorum sit simoniaca, quia prohibita, vel prohibita, quia simoniaca, hoc est, vtrum sit in eorum emptione simonia de iure diuino, aut positiuo. Videtur enim, quod sit iuris positiuo. Primo, quia titulus

titulus præbende annexus est ecclesiasticis ordinibus à iure positio, vt patet ex eo quod in primitiua ecclesia erant pastores, & ordines absque præbendis, imò vsq; ad Vrbanum primum ecclesia Romana dicitur absque redditibus vixisse.

Secundo, quia quodcumque sunt duo cõiuncta alterum spirituale, & alterum temporale, emere illud totum ratione temporalis non est illicitum secundum se, vt patet de vasis sacris, & decimis, &c. sed in beneficijs est vnum spirituale (puta ordo aut cura animarum) & alterum temporale, scilicet præbenda: ergo licet hæc emere ratione præbende: sed omnes, qui emunt, non nisi ratione præbende: emunt: ergo nullus committit simoniam, nisi forte agat contra ius positium.

In oppositum videtur communis Theologorum sententia.

In hac quæstione tria agenda sunt. Primò ponentur opiniones. Secundo, examinabuntur. Tertio, respondebitur obiectis.

Quo ad primum tres sunt hic opiniones, duæ extremæ, & vna media. Prima extrema est, quod simonia in beneficijs vniuersis est tantum prohibita iure positio. Et consequenter quum Papa sit supra ius positium, ipse non solum censuras, sed peccatum euadit simonia vendendo ecclesiastica beneficia, quamuis non euitet peccatum scandalis & acceptionis personarum in huiusmodi. Et hanc opinionem sequuntur gl. in c. ex parte de officio deleg. & ibidem Ant. de Bur. Imò & Cardinalis in c. r. de simonia. Secunda opinio extrema est, quod simonia in omnib. beneficijs ecclesiasticis est prohibita iure diuino, ac per hoc quum Papa diuino subdatur iuri, peccatum simoniae incurrit hæc vendendo, quamuis iuris positio penas euadat. Et hanc videntur communiter Theo. sequi. Ratio huius opinionis ponitur à S. Tho. secunda secunda, quæst. 100. art. 4. quia scilicet beneficia ecclesiastica non possunt esse sine spiritualibus antecedentibus, & causantibus ipsa. Ex hoc enim sequitur, quod venditis præbendis etiam spiritualia venditiõni subiiciantur. Tertia autem opinio media est, quod simonia in beneficijs quibusdam est prohibita iure diuino, & in quibusdam iure humano. In habentibus siquidem administrationem ordinis, vel executionem clauium, simonia prohibetur diuino iure, in non habentibus autem horum (vt sunt administrationes hospitalium, &c.) simonia iure tantum humano committitur. Et consequenter in illis Papa inuoluitur vitio simoniae si vendit, & in istis non. Et hæc est opinio Panor. in c. r. de simonia. & in reperitio, quia vero in capit. extirpanda, de præb. Et fundatur hæc opinio super duobus. Vnum est quod ordo est de iure diuino, quod probatur, quia erat in veteri testamento. Alterum est, quod in connexis vendito vno, venditur reliquum, quod probatur infra, q. 3. si quis obiecerit. Ex his enim arguitur, quod in horum venditione venditur executio ordinis, ac per hoc quodammodo ordo ipse, quod est in se simoniacum. Nec potest dici, quod annexum temporale tantum vendatur, quia neutrum inuenditum relinquatur. Hæc de primo.

Quo ad secundum, quia omnium opinionum rationes ex duobus pendet, scilicet distinctione eius, quod est ex iure positio ab eo, quod est ex iure diuino, & connexionem eorum, ideo tria sunt perferenda. Primò, quod in his ecclesiasticis beneficijs sit ex iure diuino, & quid

ex iure positio. Secundo, an id quod est in eis ex iure positio, sit venale. Tertio, an connexio talis efficiat, vt vno vendito, utrunque necessario vendatur. Ijs enim elucidatis, opiniones omnes radicibus examinate erunt, & veritas simul totius quæstionis apparebit.

In ecclesiastico beneficio duo sunt, clericatus ad minus, & præbenda titulus. Clericatum esse ex iure diuino constat, tum ex eo quod clericatus nihil aliud est, quam additio ad ministrandum sacrificijs diuinis, vnde & à sacerdote nomen accipit, quia in sortem Domini, qui clerici sunt, electi sunt. Fuerunt enim omni tempore clerici. Ante legem quidem primo generi clerici erant, vnde & primogenituræ ius sacrum erat. Sub lege autem tota

tribus Leui sanctificata est ad diuina officia. Tum ex eo quod spirituale quoddam est, omnis enim clerici officium in spiritualibus actibus consistit, vt patet discurrenti. Vnde in prima tōtura ex vtraque parte precioso corporalis in capite fit, scilicet in partem superiorem, in qua fit tonsura, & secundam partem inferiorem, per quatuor singulos, in qua inciduntur capilli, ad significandum, quod à temporalibus vndique præcisit, ad superna, quæ spiritualia sunt, ministri deputantur. Tum autoritate

S. Tho. in secunda secunda q. 100. ar. 4. qui officium clericale non spirituali annexum, sed spirituale esse a Deo dicit, vt ideo beneficium ecclesiasticum spirituali annexum, censetur, quia clericali officio coniunctum est. Spirituale autem author Deus est, quamuis ex institutione ecclesie sit modus faciendi clericos. Et ex hoc patet, quod opinio Panor. mitani diminuta est, enumerando executionem ordinis & clauium, & prætermittendo officium clericale. Quamuis enim in spiritualibus sint gradus, & ordo sit spiritualior clericatus & clauis sint magis spirituales multis ordinibus, omnia tamen in spiritualiam genere sunt, & omnia inuendibilia sunt, quia totum genus spiritualium est materia repugnans ventalitati, vt pulchè in eadem quæst. ar. 4. ostendit S. Tho. est ergo in omnibus ecclesiasticis beneficijs vnum spirituale & omnino inuendibile, scilicet officium clericale.

Alterum vero, scilicet præbende titulus multa in se continet. Præbenda enim duo dicit, scilicet stipendium clericale, & certam determinationem talis stipendij secundum quantitatem (puta 1000. ducatorum) secundum tempus (puta annum) secundum locum, puta ex fructibus talis territorij, &c. Et consequenter in præbende titulo possunt considerari quatuor: primo ius stipendij, secundo stipendium, tertio ius talis, & tanti stipendij in tali loco, &c. & quarto ipsum tale & tantum stipendium ibi, &c. De quibus sigillatim est dicendum. Ius stipendij proculdubio ex diuino est iure & spirituale, quia eo ipso est, quo officium clericale. Ex hoc enim quod aliquis diuinis est additus ministerijs, ius habet vt sustentetur a populo, pro quo Deo ministrat. Vnde si sacerdotibus Aegypti ex publico providebatur vt dicitur Gen. 47. & trib. Leui, quia ius hoc habebat, partem inter fratres suos non accepit, & vt dicitur 1. Cor. 9. Qui altari deseruiunt, de altari participant, & rursus, Quis militat suis stipendijs vnquam. Stipendium vero ipsum temporale res est, sed diuino iure debitum, vt probatum est, iniquum quippe esset, vt assistentibus in Deo pro nobis, & oportuna non daremus. Ius autem talis aut tanti stipendij, ex iure prouenit positio, si tale ius a primo iure aliud est, si enim idem est

cum

cum primo, quum primum sit ex diuino iure, & spirituale, hoc quoque erit ex diuino iure, & spirituale. Quod autem non sint duo iura (vnum, scilicet respectu stipendij, & alterum respectu quantitatis, & qualitatis stipendij) sed vnum tantum, probatur dupliciter, ratione. scilicet & auctoritate. Ratio est: Quia ita se habet ius clericale ad beneficiū ecclesiasticum, quemadmodum ius sacerdotis ad curam habendam animarum: imò magis & arctius cōiungitur ius clericale cum præbenda, quam ius sacerdotis, cum animarū cura, quia ibi est rō debiti, hic non: clerico enim debetur stipendium, sacerdoti autē non debetur cura animarum. Sed sic est, quod per hoc quod sacerdoti ex iure positiuo datur cura talis Ecclesiæ, aut auctoritas audiendi confessiones, non cōfertur ei nouum ius, sed iuri, quod habet à Deo, determinatur ab ecclesia materia, circa quam operatur. Non enim sacerdos parochialis habet duas auctoritates (alteram à Christo, & alteram ab ecclesia) sed vnam tantum à Christo, qua sacerdos potest absolueret, & ligare indeterminate. Et quum ab ecclesia determinatur, quod psonæ talis loci, aut voluntariè subijciantur ei potestas illa determinatam iam habens materiam potest exerceri, quæ prius ex defectu propriæ materie exerceri non poterat: ergo à fortiori per hoc, quod clerico confertur certa præbenda, non confertur ei nouum ius, sed determinatur iuri, quod à Deo habet certa possessio. Ita quod ius clerici à Deo est indeterminatum, nec magis exigit hoc quam illud stipendium: sed ecclesia dando certos redditus, determinat illud, assignando illi propriam materiam. Vnde non sunt duo iura in clerico respectu beneficii: sed vnum tantum, & à Deo indeterminate datum quo ad materiam, & ab ecclesia postmodum determinatum. Et confirmatur hæc ratio ex multis similibus, scilicet præcepto de sanctificatione festorum, & de concessione facienda, & decimis soluendis, &c. Hæc enim omnia ex iure diuino sunt indeterminata, & ab ecclesia sunt quo ad determinationem temporis, quantitatis, modi, &c. Et tamen non sunt duo præcepta de custodiendis festis (vnum ex iure diuino, & alterum ex iure positiuo) sed vnum tantum de iure diuino indeterminatè, & ab ecclesia determinatum, & similiter est de alijs. Quemadmodum ergo in præceptis indeterminate datis à Deo & determinatis ab ecclesia, non multiplicamus præcepta, ita in iure indeterminate à Deo, & determinato ab ecclesia, non multiplicatur ius, sed vnum restat in seipso. Auctoritas est S. Th. in quæst. præfata ad tertium, vbi dicit, quod ius accipiendi decimas esse spirituale. Constat enim idem esse iudicium quo ad propositum de iure decimarum, & præbendarum, quia vtrouque est aliquid ex iure diuino, scilicet quod aliquid indeterminatè detur, & aliquid ex iure positiuo, scilicet quod illud aliquid sit decima pars aut quæ sit tale, vel tantum, hic vel ibi, &c. Si ergo ius decimarum est spirituale, & tamen decima est de iure positiuo, quo ad determinationem (vt patet, & S. Th. expresse dicit in secunda secundæ, quæst. 87. art. 1.) consequens est, quod ius præbendæ est spirituale, & de iure positiuo non fit, nisi quo ad determinationem temporis quantitatis, &c. Eorum igitur, quæ in clerico beneficiario sunt, omnia de iure diuino sunt, nisi quartum, scilicet determinatio stipendij. Ex iure siquidem positiuo à prælati ecclesiæ actum est, vt annua stipendia, & tantæ quantitatis, &c. in illa autem sint ecclesia, & tali ministro

A applicata sint, &c. Et sic patet primum quod discutendum erat.

Secundum autem (quid, scilicet sit hic veniale, & quod non) ex his facile haberi potest. Quum enim spirituale venditionis materia esse non possit, & ius omne clericale tam respectu stipendij indeterminate, quam respectu talis & tanti stipendij spirituale sic sequitur necessario, quod ius præbendæ veniale non sit, & si venditur, simoniacum est, non quia prohibitum, sed quia in se est simoniacum. Ipsum autem stipendium, seu ipsa præbenda, quum sit purè temporalis res, vendi potest. Vnde S. Th. in præfata quæst. 100. dicit, quod quum Papa concedit decimas militibus, non concedit eis ius spirituale accipiendi decimas, sed tantummodo res temporales quæ decimæ appellantur.

B Ex his autem patet tertium propositum, an. scilicet. connexio ista excludat venalitatem. Est enim hic duplex connexio, siuris præbendæ ad clericatum, & ipsius præbendæ ad hunc clericum. Et prima quidem connexio venalitatem omnino excludit, tū ex natura à connexorum, quia vtrunque est spirituale, vt patet ex dictis, tum ex natura cōnexionis: iam enim patet, quod ius præbendæ non est connexum, quasi aliena res coniuncta, sed est connexum per identitatem aut quasi identitatem cum ipso clericali officio. Notanter autē dixi, aut quasi identitatem, quia forte ius præbendæ se habet ad clericatum, vt passio ad subiectum, & non vt omnino idem. Vnde S. Th. in quæst. præfata beneficium ecclesiasticum annexum clericatui, & pendere ab eo dixit. Sed in proposito nihil refert, eiusdem rationis est, obiectum & passionem vendere, vt lapidem & proprietatem eius. Secunda autem est connexio venalitatem & compatitur, & excludit diuersimode. Comparitur quidem respectu ipsius clerici actiue, quia potest ipse vendere, & locare fructus beneficii sui. Excludit autem respectu eiusdem passiuè, quia, si non potest sibi vendi propter duo. Primo, quia vendi non potest res à non Domino, nullus autem prælatus, nec summus Pontifex est Dominus fructuum percipiendorum, reddens enim omnium ecclesiarum quamuis sint Papæ, vt principalis dispensatoris, non tamen sunt eius, vt Domini & possessoris, inquit S. Th. vbi supra, art. 1. ad septimum. Secundo, quia cōferendo alicui clerico beneficium, & vendendo sibi fructus percipiendos, nihil aliud est quam vendere illi executionem propriam, & spiritualis iuris, paria autem sunt vendere ius & illius executionem. Vnde & duo peccata hic concurrunt, iniustitia, quia venditur clerico, quod est suum, prius enim intelligitur habere titulum, qui dicitur gratis dari, & deinde executionem, quæ habentis iam titulum ipso iure est. Et simonia, quia vendi conuincitur executio temporalis iuris.

E Ex prædictis autem patet solutio quæstionis. Liquet siquidem ex rationibus adductis, quod emptio ecclesiasticorum beneficiorum quæ clericatui sunt annexa, & non solum illorum, quæ habent administrationem clauium, aut executionem ordinis, est prohibita, quia simoniaca, & non simoniaca, quia prohibita, quia emptionis materia est res spiritualis, quæ venalitati omnino repugnat, quod quia non aduerterunt alii domini Canonistæ, errauerunt.

Et confirmatur hæc conclusio, quia emens beneficium proculdubio intendit emere ius talis præbendæ. Vnde, si Papa vellet sibi vendere fructus absque

absque iure praebeandae, aut non emeret, multo minus solueret. Sed ius talis praebeandae est spirituale, sicut & ius decimarum, ergo velint nolint res spiritualis est, quae venditur & emitur. Et consequenter simonia, non quia prohibita, sed in se committitur. Haec de secundo.

Quo ad tertium satisfaciendum est obiectis. Et ad primum (quod est fundamentum totius erroris) dicitur primum, quod peccat simonia non causam ut causam. Dependens namque ex iure positivo non est causa venalitatis, sed negotia spiritualitatis, unde spiritualia, quae ex iure positivo pendunt, venalia non sunt, ut patet de consecratione sacrorum vasorum & vestium, & de benedictione nuptiarum, &c. Oportet ergo pro fundamento assumere quod titulus praebeandae est temporalis, & non quia est de iure positivo, ut possit simonia se materia venditionis esse. Secundum dicitur, quod aliquid esse de iure positivo contingit dupliciter. Vno modo quo ad substantiam rei, ut sunt officia temporalia, & alia huiusmodi. Alio modo quo ad determinationem terminum. Prima quia sunt totaliter ab homine, venalia sunt, alia vero, quia simonia spirituales eorum substantiam sunt, & ab ecclesia tantum modificationem, & determinationem recipiunt, venalitati repugnant. Rursum, prima ecclesia potest annullare, ut pote totaliter sua opera secunda vero potest mutare, & aliter determinare. Unde quamvis in potestate ecclesiae sit separare a iure clericali determinationem praebeandae, quam accepit & statuit, si tamen sustinet, ex quo spiritualis iuris determinatio est, vendi non potest. Quemadmodum in potestate ecclesiae est subtrahere consecrationem virginum quam determinavit, si tamen sustinet, vendi non potest nisi simoniace.

Ad simonia etiam dico duo. Primum, quod loquendo de iure praebeandae, falsum supponitur quod sit res temporalis. Secundum, quod loquendo de ipsa praebeanda temporali, distinguendum est de connexionne, quia connexio rei temporalis cum spirituali (ut S. Th. ibidem dicit) contingit dupliciter. Vno modo, quod temporale se habeat ad spirituale, ut ad consequens, ita quod temporale ordinatur ad spirituale aliquod exercitium, & in his connexum potest vendi ratione temporalis, ut patet de calice. Alio modo ut temporale se habeat ad spirituale, ut ad praecedens, ita quod temporale oritur, & conservatur ex spirituali, & in his connexum non potest vendi ratione temporalis. Tale autem est beneficium ecclesiasticum. quoniam ex clericatus gradu, quo addictus quis est ministerijs diuinis, ius innascitur praebeandae, & stante illo, praebeandae stipendium debetur diuino naturalique iure. Ratio autem diuersitatis huius inter haec duo connexorum genera assignatur ibidem, quia in istis in quibus temporale dependet ex spirituali, intelligitur vendi spirituale, in illis non. Error est, quia paria sunt vendere effectum, & vendere causam eius in fieri & conservari (quum ex tali causa omnino pendeat effectus) sed non est par vendere rem & ordinem ad usum illius, modo praebeandae, (ut dictum est) pendet ex spirituali in fieri & esse, calix autem & similia non pendet ex spirituali usu, ad quem sunt sacramenta. Romae die 28. Decembris, 1504. inchoante.

Q V A E S T I O II.

Utrum emens, & acquirens episcopatum non intendendo soluere promissam pecuniam, sit simoniacus.

Quaeritur, utrum emens, & acquirens episcopatum, non intendendo soluere promissam

pecuniam, sit simoniacus.

Et videtur quod non. Tum quia peccatum principaliter consistit in voluntate, voluntas autem istius non fertur ad simoniam. Tum quia non sequitur actus completus, traditio scilicet temporalis pro spirituali.

In oppositum autem est, quia hic interuenit acceptio spiritualis, scilicet episcopatus ex pactione procedens, & consequenter simonia, ut patet ex definitione simoniae assignata per Host. in titulo de simonia.

Ad euidentiam huius dubitationis duo sunt videnda. Primum, an secundum rem sit hic simonia. Secundum, an secundum ecclesiae iudicium sit hic simonia, sacris canonibus punita & excommunicata.

Quo ad primum, quum actus exterior ad genus moris non nisi propter actum interiore spectet, quum simonia vitium morale sit, oportet primum ipsum intus inuenire. Et quum non circa passiones, sed actiones liberas versetur, in voluntate oportet eam studio inquirere. Unde & in eius definitione dicitur quod est studiosa voluntas, &c. ubi igitur deest omnino emendi voluntas, ibi emptio secundum veritatem non est. Sed in proposito casu, hic non intendit emere, nulla ergo est simonia re emptio, sed emptio tantummodo simulatio. Et quia emptio & venditio correlatiua sunt nec claudicare possunt, consequens est quod nulla sit hic venditio simoniae rei veritatem, quamvis sit venditio sine affectu, cum opere subsequuto, ijs quantum est ex parte vendentis. Neque enim intelligi potest, ut vendat quis nulli ementi, quamuis fieri possit, ut velit & credat quis se vendere emere simulati. Vbi autem nec emptio nec venditio simoniae veritatem, est & simoniae apparentiam, ibi nec simonia simoniae veritatem est, sed simoniae apparentiam tantum, si de spiritualibus agitur, ut in proposito. Et quoniam poenitentiae iuris iustitia sunt contra ipsa vitia secundum veritatem, non secundum apparentiam tantum (non enim apparentes simoniaci, sed simoniaci suspenduntur & excommunicantur: apparentia enim est conditio diminuens, sicut pictura, non autem homo pictus est homo, & ita nec apprensus, simoniacus) idcirco in hoc casu nulla incurritur censura. Nisi quis dicat propter effectum intentionis cum opere subsequuto, venditorem tanquam simoniacum punitum censuris iuris, iuxta dicta extra de biga, nuper, &c. a nobis. Sed illud videtur singulare ius, non enim qui facit aliquid quod credit prohibitum censuris excommunicationis & irregularitatis, &c. contemnens illas, incurrit easdem, & tamen in eo est affectus intentionis cum opere subsequuto. Quamuis autem simulator hic a propria simonia, & poenis illius excusetur, non excusatur tamen a peccato mortali multiplici. Primum participationis cum simonia mentali vendentis, dando ad hoc operam efficacem. Secundum infamiae propriae, sufficienter siquidem mentitur se simoniacum, quod si contra proximum ageret, detractionis vitio non careret, quanto magis contra seipsum, quem plus proximo diligere tenetur? Tertio scandali, manifeste siquidem datur occasionem scandali alijs, ut patet. Quarto mendacii, dum fingit quod non habet in corde, quod secundum se prauum (ut dicitur 3. Ethic.) nec vlla potest intentione recte fieri. Quod quamuis veritati perniciosè opponatur, ac per hoc officiosum videatur, secundum tamen veritatem propter praedicta perniciosum est. Haec de primo.

Quo

Quo ad secundum, sciendum est, quod non veretur hic in dubium, an in iudicio ecclesie staretur testibus, & non excusationi istius simulatoris, qua diceret se finxisse, quoniam liquidum est, quod secundum eam quae exterius acta sunt, ecclesia iudicaret. Sed quod multis ingerit dubitationem, est quia non est consummate perfectus actus exterior. Interuenit siquidem hic ultra pactionem datio, & acceptio spiritualis, sed deficit datio, & acceptio temporalis, si pecunia promissa pro spirituali. Videntur enim Canonista omnes dicere, quod ad hoc ut incurratur simonia punita ab ecclesia, requiritur actus exterior, non tantum interior aut pactio, sed cum intentione, & pactione executio: an autem completa vel incompleta, non dicunt quantum vidisse me memini. Sciendum est igitur, quod tria numerata. (scilicet intentio, pactio, & executio) ita se habent ad simoniam punita ab ecclesia, quod quocumque horum defecerit non incurritur vere simonia punita. Si enim intentio deficit, vera simonia non est. Et si intentio est absque alijs, mentalis tantum est. Et si intentio cum pactione absque executione est secundum Tancre. (vt refert glo. in c. tua nos. de simonia) videtur ista simonia punita, quia sola pactio apud ipsum facit simoniam. Et satis rationabiliter videtur hoc dici, quia ubi est intentio cum pactione, ibi est vera venditio & vera emptio spiritualis, &c. & consequenter vera simonia, & est exterius subiacens iudicio ecclesie. Vnde nulla apparet ratio, quare penas iuris statim pactione facta simoniaci incurere non debeant. Et confirmatur, quia simonia in contractu emptionis, & venditionis consistit in rei veritate, executio enim nihil aliud est, quam ponere in possessionem rei iam empte, & promissis pretijs. Vnde nulla ratione cogente, sed sola auctoritate veterum, creditur requiri tertium, scilicet executionem. Quod ex Host. diffinitione apparet: inquit enim quod simonia est acceptio, vel datio spiritualis ex pacto temporalis, &c. proueniens. Vbi manifeste patet, quod in simonia punita ab ecclesia pactum locatur, vt causa, ipsa vero executio locatur vt substantia simoniae. Fatendo ergo quod haec tria requirantur, restat videre, an executio incompleta, & claudicans ex altera parte. scilicet temporarium iusticiat. Et breuiter ex trib. colligo quod sic. Primo ex praedicta diffinitione Hos. quae communiter acceptatur, ita enim dicitur, quod acceptio siue datio spiritualis ex pactione rei temporalis, est simonia punita ab ecclesia: ergo. Secundo ex communi Doctorum, scilicet quod quando concurrat ex pacto, collatio spiritualis, est simonia punita, nec vllus vnquam addit, quod requiratur acceptio etiam temporalis. Tertio ex c. si quis. de simonia, ubi expresse iudicatur simoniacus confrens ordinem ex pacto rei futurae.

Sed tunc insurgit dubitatio, an sit etiam simonia punita, si claudicat executio ex parte spiritualis, puta ille dedit ex pacto temporale (puta pecunia,) & hic accepit: sed non dedit adhuc spirituale, puta episcopatum. In hoc siquidem casu nulla interuenit datio aut acceptio spiritualis: sed intentio, & pactio vtriusque, executio autem solius temporalis. Audirem libenter decisionem. Crediderim tamen ergo, quod non incurrantur censurae ex defectu executionis. Nec est eadem ratio de claudicatione ex hac parte, & ex illa, quia spirituale tenet principalem locum, & est ratio & radix totius repugnanciae ad venalitem, & ideo penes illius executionem

A videtur attendi executio simoniaca. Quia ergo in casu nostro ecclesia praesupponit simoniacam intentionem, & constat de pactione, & de acquisitione spiritualis, & deficit tantum executio temporalis pro spirituali iudicabit. Ecclesiam simoniam esse sacris canonibus vetitam & punitam, & vtraque partem excommunicatam. Haec de secundo.

Nec oportet aliter respondere ad in principio obiecta, quia satis patet ex dictis. Romae die 4. Ianuarij, 1504.

Q V A E S T I O III.

Vtrum uacante sede, & quarentibus omnibus pontificatum, per fas & nefas propter ambitionem, & auaritiam ac Ecclesiae ruinam, licet viro probro, & digno querere pontificatum, adhibendo promissiones, & exhibendo temporalia & beneficia, &c. pro suffragijs, propter hunc finem, vt in sede positus ecclesiae proficiat, & illam reformet.

B. Venerit, vtrum vacante sede, & quarentibus omnibus pontificatum per fas, & nefas propter ambitionem & auaritiam ac ecclesiae ruinam, liceat viro probro, & digno querere pontificatum, adhibendo promissiones, & exhibendo temporalia & beneficia, &c. pro suffragijs, propter hunc finem, vt in sede positus ecclesiae proficiat, & illam reformet. Est autem ratio dubitandi, quia vtrinque rationes sunt.

Quod enim hoc sit licitum, quadruplici ratione videtur. Primo, quia cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum, constat autem finem huius operis sanctum esse: ergo.

C. Secundo, quia non magis obligant iura prohibentia huiusmodi promissiones, & emptiones, quam votum & iuramentum: sed constat quod quando votum, & iuramentum seruata in publica utilitatis damnum redundant, seruanda non sunt quamuis alijs iusta & sancta essent, ergo nec huiusmodi leges seruari debent in tali casu, in quo ecclesiasticae reip. ruina imminet manifeste.

Tertio. Quia si hic interueniret aliquod peccatum, hoc non esset nisi simonia: sed simonia hic non est, probatur quia in beneficijs ecclesiasticis simonia est de iure positio, vt multi canonistae afferunt. Constat autem quod nullum ius positium contra communem ecclesiae utilitatem ad eiusque ruinam seruandum est, quoniam omnia, (vt Bernardus inquit) statuta rantiu seruanda sunt, quando contra charitatem non militant: ergo, & caetera.

D. Quarto. Quia vniquique licet redimere vexationem suam, & proximi, & praecipue publicam: sed in hoc casu nihil aliud fit, nisi quod redimitur vexatio propria, & publica totius Ecclesiae: ergo licet.

E. Pro opposita autem parte est, quia non sunt facienda mala, vt veniant bona: sed emere spirituale est malum: ergo non est faciendum propter quodcunque bonum.

Ad euidentiam huius questionis quatuor argum. Primo ostendam distincte in quo stat difficultas. Secundo, quia difficultas stat in duob. respondebitur quo ad vnum illorum. Tertio, quo ad alterum. Et quarto satisfiet rationibus in contrarium.

Quo ad primum, sciendum est, quod operationum humanarum quinque sunt genera. Nam prima diuisione distinguuntur in bonas, malas & differentes. Et rursus bonae distinguuntur in omnino bonas, & in bonas non omnino, & malae quoque distinguuntur in secundum se prauas, & in solitarie

solitariè malas. Vnde sunt quinque genera: duo bonorum, & duo malorum, & vnum indifferentium. Omnino bona opera sunt, quæ non solum bona sunt, sed non possunt malè fieri, vt interior charitatis actus proprius: non enim potest quis Deum amare ex charitate, & tamen malè: vt patet. Bona autè non totaliter sunt, quæ licet in seipsis bona sint, possunt tamen mala intentione fieri: vt dare elemosynam, colere Deum exterioribus sacrificijs, &c. possunt enim hæc propter inanem gloriam fieri. Mala vero secundum se praua sunt, quæ nulla possunt intentione bene fieri: ut mentiri, adulterari: & alia huiusmodi. Mala autem solitariè vocatur illa opera, quæ si sola nudaque considerantur, nocentum aliquod important: quæ tamen, possunt tot circumstantijs vestiri, ut bona & sancta sint: ut occidere, mutilare aut priuare hominem rebus suis. Hæc enim si sola considerantur, cum vnde bona sint non habeant, mali rationem præterunt, pro quanto mala proximorum afferunt: & tamen si hæc fiant propter bonum publicum ab habente autoritatè, seruato iuris ordine, &c. iusta & sancta redduntur. Indifferentia demum opera sunt, quæ secundum suam speciem nec boni nec mali rationem habent: vt leuare festucam de terra. His autè stantibus liquet, quod actus iste, de quo disputauimus, licet dare aliquid temporale pro episcopali sede habenda, secundum se non est in genere bonorum nec indifferentium quum sit prohibitus. Sed dubium est, an contineatur in genere malorum quæ sunt secundum se praua, an inter ea quæ sunt mala solitariè. Si enim est secundum se prauus, nulla intentione, nullaque circumstantia poterit fieri licitus, de talibus enim malis intelligitur illud Apostoli, Non sunt facienda mala, vt veniant bona. Si autè nudè sumptus speciei habet mali honestabilem per adiunctas circumstantias, poterit aliqua intentione, & ratione rectus reddi, quamuis sit prohibitus, quia vt plurimum malè fit. Vt autem manifestetur, in quo genere contineatur, prius distinguere oportet in quot speciebus locari potest operatio proposita. Potest siquidem reponi in specie duplici, scilicet emptionis, vel quasi emptionis, & in specie redemptionis. In specie quidem emptionis, aut quasi, in quantum datur vel promittitur pecunia pro suffragijs habendis. In specie verò redemptionis, in quantum promittitur vel datur pecunia pro redimenda vexatione ecclesie aut propria. Vnde ad hæc duo vniuersa quæstio ducit, an scilicet emptio talium suffragiorum aliquo casu sit licita, vel an hic habeat locum redemptio vexationum, altero enim horum modorum oportet saluare actum istum, si licitus est. Vnde si emptio est illicita, & redemptio non haberet locum, non video tertium modum quo quis fingeret actum istum bonificari posse. Hæc de primo.

Quod ad secundum dico, quod actus iste est simoniacus. Quod probo sic: In episcopatu sunt multa appetibilia, vt habes à S. Tho. in secunda secundæ. quæst. 185. pura cura animarum, excellentia gradus, sufficientia temporalium, &c. quæ quantum ad propositum spectat, ad duo reducuntur, scilicet ad titulum pastorem, & titulum præbendæ: computando cum præbenda omnia temporalia, honorem, gloriam, &c. Aut iste vir probus & dignus pontificatu, intendit directè ad acquisitionem autoritatis pastoralis, aut ad titulum præbendæ. Si intendit directè emere suffragia pro titulo præbendæ, tunc insurgunt diuersa Canonistarum opinio-

nes, credentibus quibusdam hoc esse simoniaci, quia prohibitum, alijs vero prohibitum quia simoniaci. De qua difficultate erit quæstio specialis post, quia in proposito consistit, quod non refert, quæ harum opinionum sit vera. Ex casu namque proposito patet, quod iste non directè intendit ad acquisitionem temporalium: sed directè & principalis intentio eius est acquirere episcopalem potestatem, quæ possit reformare ecclesiam. Si ergo intendit directè ad pastorem autoritatem manifestè & statim liquet, quod in redit directè, emere suffragia pro spirituali autoritate habenda, & consequenter secundum omnes committit simoniam, non iuris positivi sed diuini. Autoritas namque qua cura habetur animarum, qua præful populo prodest, quæ conseruari, ac reformati ecclesiasticum corpus potest, est spiritualis, & à Christo data à Petro, quum dixit, Pascere oues meas. Et confirmatur, quia ista duo obiecta, scilicet pastorale officium, & titulus præbendæ opposito modo se habent respectu intentionis, & respectu emptionis. Respectu namque intentionis vituperatur titulus præbendæ quia auaritia, aut ambitionis esse videtur affectus episcopatus propter annexa temporalia. Commendatur autem pastorale officium, quia charitas est velle aliorum incumberere salutem. Sed respectu emptionis magis vituperatur pastorale officium, quam præbenda, quoniam illud est materia nullo modo vendibilis, hæc autem aut est aliquo modo vendibilis, aut magis appropinquat ad naturam rerum venalium. Vnde emptio in casu proposito, quamuis videatur habere in se quandam pietatis speciem ex intentione bene vtendi pastoralis autoritate, est tamen secundum genus suum grauius simoniæ peccatum, quam intendit emere suffragia propter annexa temporalia, quia actus emptionis cadit super materia magis repugnante. Et quia omnis actus moralis transiens super materia sibi repugnante est secundum se prauus, consequens est, vt actus iste sit secundum se prauus, ac per hoc nulla possit rectitudine intentionis bene fieri. Hæc de secundo.

Quod ad tertium, an, scilicet redemptio vexationis hic habeat locum, distinguo, quia aut est sermo de redemptione vexationis proprie. Et de hac dico, quod non habet locum, quoniam secundum S. Tho. & ceteros Doctores, in consequitione beneficiorum redemptio vexationis proprie non habet locum ante ius acquisitum, constat autem quod hic non est acquisitum pontificatus ius. Aut est sermo de redemptione vexationis ecclesie. Et de hac dico, quod esse habere locum in proposito, si vna circumstantia amoueretur, quia ecclesie debetur bonus & dignus pastor: nec est dubium quod sit illi ius acquisitum de hoc, & quod electores tenentur sibi prouidere de tali capite, & excellentis esset charitas, si volentibus electoribus caput perniciosum eligere, pecuniam quis eis daret, ne tam immane sacrilegium committerent, sicut volentibus materiale templum spoliarere, pecunia laudabiliter datur, ne hoc faciant, & incidentes in latrones, licite offerunt pro vita aut libertate redimenda pecunias, & si iuramento se obligent ad aliquid eis dandum, tenentur seruare promissum. Tanto autem magis in casu nostro licitum & laudabile est pecuniam dare & promittere, quanto vita ouium Christi omnibus rebus temporalibus præponenda est, quum pro his dominus animam posuerit, ceterisque ponendam mandauerit non solum exteriorem substantiam, sed vitam quæ

opor.

oportuerit. Circumstantia autem auferenda est vel se sedem episcopalem pro seipso, siue pro quocunq; alio in particulari, cui ius quæsitum non est. Hæc namque circumstantia reliqua polluit. Et ratio est, quia redemptio vexationis, ut eius nomen sonat, non importat acquisitionem boni, nisi iure debiti: & exclusionem mali iniuste illati, aut inferendi. Ecclesiæ autem vexatio satis redimitur, si malum non eligunt, si bonus, & dignus non autem hic vel ille eligatur. Quocirca quamuis liceat & sanctum sit, avaris electoribus, aliquid dare, & bonum & dignum in communi eligant, quia eiusdem rationis est dare, ne malus eligatur, & ut bonus eligatur, propterea quod minus bonum quam opus sit, mali rationem hæret, non tamē dare licet, ut ille vel ille bonus & dignus eligatur. Et propterea quum in casu proposito quæritur pontificatus a viro digno pro seipso, cōsequens est quod hic non quærit redimere vexationem ecclesiæ, sed suam, & quia hoc non licet, igitur casus iste nunquam est licitus.

Sed insurgit tunc dubium, quia dicere quis potest, quod in tali casu sunt duo actus disparati, scilicet datio pecuniæ, & petitio pontificatus pro se, & quod pecunia datur pro redimenda vexatione Ecclesiæ non propria, & seorsum petitur pontificatus pro se digno propter utilitatem Ecclesiæ & partem omnium Christi. Fateor ingenuè, quod si sic fieret, quod liceret, & ab excellentissima hoc caritate procederet.

Aduertenda tamen sunt hic tria. Primò quod in casu proposito non est sic: quia acquisitio pontificatus pro se proponitur cadere sub conventionione pecuniæ datæ aut dandæ: quando autem actus isti sunt diuisi, oportet quod seorsum fiat redemptio vexationis Ecclesiæ & seorsum petitio pontificatus fiat rogando absque omni conventionione. Vinculum tamen iuramenti addere liceret, si tamen in æque bonum dignum, aut meliorem non mutaretur sententia, non enim licet ponere obicem spiritui sancto & ecclesiæ libertati ad æque bonum, aut saltem ad meliorem. Secundò, quod quia sæpe mens sibi ipsi metitur, ut Greg. dicit in pastoralibus, & fingit sibi ipsi de bono opere amare quod non amat, solertissimè, solitissimè & cautissimè scrutandum est, quo quis animo mouetur, & ut idem Greg. (in hom. Pent. dicit) de dilectione Conditoris & proximorum propter eum non mens tantum, sed manus requiratur. Si enim quis in minoribus constitutus coarctauit diuitias, nec proximis egentibus distribuit, quomodo nunc tam repente tanta affluit caritate, ut pro sola Ecclesiæ vexatione redimenda omnia dare velit. Signum autem infallibile ad sciendum quid ipsum moueat, est si in ueritate daret omnia illa quæ dat pro redimenda ecclesiæ vexatione, etiam si alius fieret Pontifex æque bonus aut melior. Nam si non daret, conuincitur quo pro seipso aut illo sublimando soluit, & non tantum pro ecclesiæ redemptione. Tertiò quod in casu proposito fit mentio non solum de pecunia, sed de beneficiis ecclesiasticis. Non enim etiam pro sola redemptione vexationis ecclesiæ licet dare beneficia ecclesiastica indignis, quales supponuntur esse auari electores.

Dare enim ecclesiasticum beneficium indigno, est actus secundum se prauus, & nulla potest excusatione, aut intentione recte fieri.

Vnde sicut non licet dicere mædaciū pro saluanda ecclesia, ita non licet dare ecclesiasticum beneficium indigno. Quare concludendo casus iste, ut proponitur, omnino est illicitus: potest tamen, diuidendo actum redemptionis ab actu petitio-

nis, licet fieri, pecuniam non ecclesiastica beneficia dando. Hæc de tertio.

Quò ad quartum respondendum est obiectis. Et ad primum dicitur, quod illa maxima tenet in non malis: ita quod cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est, si non sit de genere secundum se prauorum. Non enim furari est bonum, si fiat propter eleemosynam largiendam; quia est secundum se prauum. Sic autem est in proposito quia talis si empto est secundum se prauus: ut patet ex dictis.

Ad secundum dicitur, quod ratio illa deficit in duobus. Primò quia hic loquimur de actu secundum se malo, iuramentum autem & votum tunc non sunt implenda, quando sunt respectu minus boni: aliud est enim prætere mittere minus bonum & aliud est committere se malum. Secundò quia simonia ista ut patet ex dictis est directè respectu spiritualium, ac per hoc totaliter sub iure diuino tantum. Vota autem & iuramenta partim ex iure diuino, partim humano pendent, & ideo maius est vinculum huius prohibitionis, quam voti & iuramenti.

Ad tertium dicitur, quod hic non est sermo de simonia respectu tituli præbendæ, de qua est dubium inter Canonistas: sed respectu spiritualis potestatis directæ, quæ non vertitur in dubium.

Ad quartum iam ex dictis patet, quomodo liceat ecclesiæ vexationem redimere: quomodo potest hic interuenire, & quomodo non. Romæ die 26. Decembris, 1504.

TRACTATUS DECIMVS

De usu spiritualium, cuius est unica quæstio.

QVAESTIO I.

Num quilibet utens spirituali in peccato mortali peccet mortaliter.

Varitur utrum quilibet utens spirituali in peccato mortali peccet mortaliter.

Videt, quod sic. Primò, quia indigne exequens officium praelationis, peccat, ergo par est de aliis spiritualibus.

officiis ratio.

Secundò, quia minister debet cōformis esse principali agenti, Deus autem & Ecclesia, cuius sunt ministri Officiales spirituales, sancti sunt, ergo &c.

Tertiò, quia docere sacram scripturam ex officio, siue prædicando, siue legendo, siue corrigendo, &c. peccatum mortale dicitur, ergo, &c.

In oppositum est, quia sequeretur quod qui tenetur ad horas canonicas, & cantores in choro, & plaudendo licentiam vni fratri eunti ad emendandum panem, si essent in peccato mortali, peccarent mortaliter: quod non solum durum, sed dissōnum satis est.

In hac quæstione quæ propter verba diuini Thomæ mota est, primo rem tractabo: Secundo ad verba sancti Thomæ descendam.

Quo ad primum sciendum est, quod ex duplici capite pendere potest, quod peccator exercens spirituales actus secundum se licitum, propter finem debitum &c. peccet. Primò ex parte sanctitatis ipsius actus. Secundo ex parte sanctitatis officij, seu potestatis qua uitur. Et siquidem actus sanctitatem attendamus, cum constet quod non quilibet sanctus actus male agitur a peccatore (ut patet de oratione voto, iuramento, eleemosyna, &c.) distinguere oportet. Similiter cum constat, quod non quod-

Opusc. Caiet.

R libet